

Олена ФЕДОРЧУК

ТИПОЛОГІЧНІ ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ БІСЕРНОГО ДЕКОРУ БУКОВИНСЬКОГО НАРОДНОГО ОДЯГУ ХІХ СТОЛІТТЯ

Досліджено типологію бісерного декору буковинського народного одягу ХІХ ст. Виокремлено локальні художньо-композиційні прикмети буковинських творів.

Ключові слова: бісер, прикраса, бісерний декор, одяг.

© О. ФЕДОРЧУК, 2013

ХІХ ст. й до сьогодні творчість буковинських майстрів залишається важливою складовою української народної традиції бісерних виробів. Особливістю краю є те, що національна культура українців зазнала тут сильного впливу сусідніх етносів, зокрема молдован та румунів. Окрім того, терени Північної Буковини неодноразово заселяли значні групи колоністів — переселенців з австрійських, німецьких, польських, російських країв. Через постійну імміграцію з Галичини та Поділля всяк час збільшувалося також українське населення Буковини [9, с. 41—58].

Під дією асиміляційних факторів (близького сусідства та змішаних міжрегіональних та міжнаціональних шлюбів), а також неодноразової румунізації населення краю, одяг українців Буковини викристалізувався в окреме мистецьке явище. Попри певні відмінності між компонентами вбрання різних етнографічних зон краю народна ноша буковинців — це доволі цільне явище української культури. Спільним є перелік головних складових ансамблю народного одягу та засади їхнього крою, ґрунтовані на прямокутних формах [11, с. 18]. Водночас, специфічні зональні розбіжності проявилися у побутуванні окремих типів прикрас та компонентів вбрання і, щонайбільше, — у художньому оформленні одягу, зокрема, характерологічному застосуванні різних засобів та прийомів художньої виразності.

Складові буковинської народної носі: накладні прикраси, головні убори та компоненти одягу ХІХ ст., при виконанні яких народні майстри Північної Буковини використовували бісер, представляють значний дослідницький інтерес з огляду на те, що Північна Буковина є батьківщиною низки найдавніших та найстійкіших осередків бісерного декору народного одягу українців. У ХІХ ст. самобутнє мистецтво буковинців мало значний вплив на творчість майстрів бісерних виробів значної частини західноукраїнського ареалу. Звідси, дослідження основних напрямків творчості буковинських майстрів ХІХ ст. — важливий ключ до розуміння тогочасних мистецьких процесів у царині бісерного декору народного одягу українців.

Проблеми бісерного оздоблення народного одягу українців торкалося чимало етнографів та мистецтвознавців [16]. Зокрема про бісерні прикраси буковинської народної носі певна інформація зібрана у монографіях Ярослави Кожолянко [10], Георгія Кожолянка [9] та Мірри Костишиної [11]. Проте

грунтовної наукової праці щодо бісерного декору буковинського народного одягу XIX ст. немає.

Джерельну базу запропонованої наукової розвідки склали найдавніші із збережених артефакти середини — кінця XIX століття. Важливою складовою дослідження стали також світлини, на яких зафіксовані народні типажі. Літературні джерела, артефакти та рідкісні світлини засвідчують, що найдавнішою сферою використання бісеру в народній творчості стало виконання **накладних прикрас**.

Появу бісерних прикрас у традиційному одязі буковинців слід датувати кінцем XVIII століття. У першій половині XIX ст. вже відбувалося їхнє поширення. Про це свідчить пласт пам'яток другої половини XIX ст., виконаних з бісеру, гатунк і розміри (№ 13—12) якого були типовими для творів 1820—1830-х років. Враховуючи, що в народній творчості одні і ті самі бісерні матеріали використовувалися неодноразово (старіші вироби спорювали для виготовлення новіших), вказаний факт хоч і непрямо свідчить, що у перших десятиліттях XIX ст. буковинські народні вироби з бісеру вже широко побутували (і були виконані з типових для свого часу матеріалів). Вагомим аргументом на користь існування традиції бісерних виробів на початку XIX ст. є також те, що бісерні прикраси буковинців середини-кінця XIX ст. мають достатньо сформовану мистецьку структуру, яка вочевидь вказує на існування первинного (попереднього) етапу розвитку традиції.

Найдавнішим серед бісерних оздоб на буковинських теренах було монисто (мониста) — набрані в разок (разки) намистини. Зв'язуючи у пучок дев'ять і більше разків бісеру буковинки робили нашійну прикрасу, відому в краї як «пацьорки», «пацєрки» або ж «цятки» [17, с. 541].

Особливою популярністю відзначалися бісерні оздоби з орнаментальною структурою, що виконувалися у техніках вишивання, нанизування, а з кінця XIX ст. також — тkania. Серед найдавніших — гердан стрічковий («йордан», «гьордан», «шардан», «дьорданник»). Про поширення такого типу прикраси в одязі молодих гуцулок згадував Яків Головацький [8, с. 73]. Побутування у другій половині XIX ст. стрічкового гердану як оздоби шиї грудей і також головних уборів буковинських гуцулів засвідчують також світлини, що експонувалися на Тернопільській виставці 1887 року [1; 2] (Іл. 1).

Іл. 1. Група селян з с. Іспас Вижицького р-ну Чернівецької обл. Фрагмент: дівчина у стрічкових герданах та інших прикрасах. Світлина-експонат Тернопільської виставки 1887 р. ІН НАН України ІФБ-10619

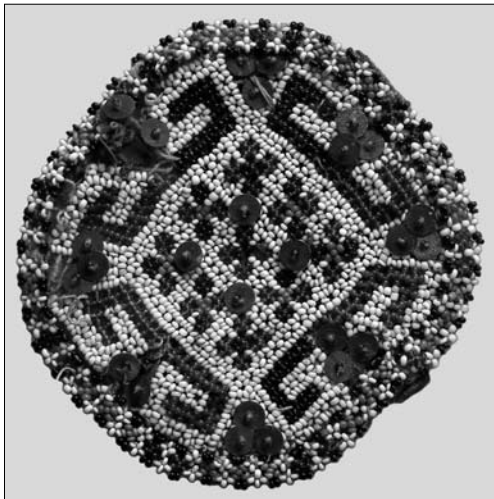
Упродовж усього XIX ст. стрічковий гердан зберігав першість поміж інших типів бісерних прикрас. З другої половини XIX ст. в жіночому та чоловічому одязі поширення набув також довгий (нагрудний) стрічковий гердан («гердан», «басма», «лиц»), на кінцях якого закріплювалося невеличке дзеркальце [9, с. 287—288]. На Буковинському Передгір'ї чоловіки носили настільки довгий гердан, що він, опускаючись двома кінцями по грудях, перехрещувався і підтикався спереду під пояс [11, с. 57].

Традиційними на теренах Північної Буковини були прикраси з монет, серед яких у другій половині XIX ст. широкого вжитку набули нашійні та нагрудні стрічкові гердани з нашитими на них монетами [3].

Упродовж другої половини XIX ст., окрім стрічкових герданів, в народній ноші буковинців поширилися й інші типи жіночих накладних оздоб: гердан стрічковий з підвісками, однодільна сялянка, плетінка об'ємна. Наприкінці XIX ст. одночасно в жіночому та чоловічому одязі буковинців з'явився також гердан розетковий («басма», «басаман», «йордан», «йорданник», «гьордан», «усьорок»), що набув значної популярності упродовж першої половини наступного століття. Осо-

Іл. 2. Тимирівська. Стрічка з герданами для чоловічого капелюха. Бісер, нитки, нанизання. Кінець XIX ст. (монета 1879 р.), с. Горошівці Заставнівського р-ну Чернівецької обл. ЧОКМ, III-4053

Іл. 3. Квітка. Бісер, нитки, нанизання. Друга половина XIX ст., Північна Буковина. Приватна колекція Снігура Івана (м. Чернівці)

близько буковинської прикраси такого типу було те, що її часто виконували, поєднуючи техніки ткання та набирання в разки: ткані фрагменти перемежувалися короткими вставками ниток з набраним на них бісером або склярусом. Ткані площини зазвичай заповнювали геометризаними композиціями з рослинних мотивів.

Прикраси з бісеру застосовувалися не лише як самостійні оздобы. Окремі з них посіли важливе місце

у декоративній структурі головних уборів. Так, у XIX ст. стрічковий гердан став атрибутом святкового парубочого капелюха, як також обов'язковою прикметою головного убору нареченого [15, с. 180]. У багатьох селах Буковини тулію капелюха прикрашали відразу кількома герданами (Іл. 2). Найбагатше прибраними були капелюхи парубків Буковинського Поділля та Верхнього Буковинського Попруття. Окрім стрічкових герданів, на них могли також чіпляти яскраві квіти з шовку, пір'я пави або півня, пучки ковили, дзеркальце, трясунки [11, с. 83].

Трясунки («тріпало», «гушки») були ще однією поширеною бісерною оздобою святкового капелюха буковинського парубка. Вони мали вигляд пучка волосин (або тоненьких дротиків) з нанизаними на них різнобарвними бісеринами. Вершечки вкритих бісером волосин увінчували розмаїтими великими (переважно пустотілими) намистинами, які брязкотіли при потріпуванні трясунки, вдаряючись одна об одну.

Виключно весільною прикрасою капелюха стала у XIX ст. винизана з бісеру шестикутної або округлої форми квітка, яка побутувала, правдоподібно, лише на Буковинському Поділлі. У деяких селах на капелюх молодого чіпляли одразу п'ять квіток: з чотирьох сторін тулії та на маківці [13, с. 106]. Квітку виконували з дрібного бісеру, що давало змогу майстриням створювати естетично витончену наповнену графічними елементами композицію, в основі якої — мотив ріжкатоного ромба — символ єдності чоловічого та жіночого начала [14, с. 201] (Іл. 3).

В ансамблі святкового народного одягу зустрічався також орнаментований бісерними матеріалами шкіряний черес. Побутування такої чоловічої прикраси засвідчує унікальний артефакт XIX ст., що зберігається у приватній колекції Снігура Івана Назаровича (м. Чернівці). Шитий бісером «у прикріп по картону» черес має дещо незвичну композицію, побудовану на поєднанні геометричних, рослинних (квіти-розети) та зооморфних (метелик, пташка) мотивів (Іл. 4). Хоча українське походження саме цієї прикраси не є певним, водночас традицію використання декорованого бісером чересу в українців Буковини підтверджують твори пізнішого часу.

Широкого визнання на Буковині набули декоровані бісером вінцеподібні дівочі **головні убори**. На відміну від капелюха, який носили з прикрасами та

без них, оздоблені бісерними стрічками дівочі убори були цілісними (не розбірними) виробами.

Так, на теренах Буковинської Гуцульщини та у деяких прилеглих селах Буковинського Прикарпаття побутувало «чільце» [9, с. 307]. Бісерне чільце («накісник»), прототипом якого став стрічковий гердан, мало вигляд невисокого вінця. Його декор складався з одного-двох стрічкових герданів, нерідко також вовняних кутасиків та фігурних декоративних бляшок на кшталт тих, з яких гуцульські майстри творили місяжні чільця. Чільце завжди мало не закритий верх.

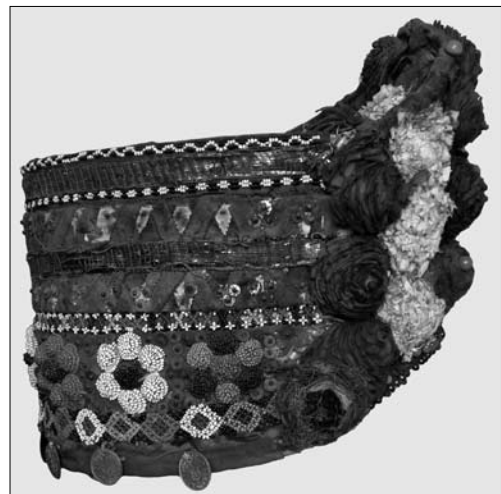
Широковідомим в українців Північної Буковини був святковий дівочий убір голови, що також виконував функцію весільного вінка (обов'язковий атрибут молодої та дружок), відомий в краї під назвами «гердяник», «дъорданик», «капелюшина», «коди», «кодина», «коробка», «кошик». Відносно високий весільний вінок мав багатий декор із бісерних стрічок, штучних квітів, позументних та шовкових стьожок, монет чи їхніх імітацій, леліток абощо, та доповнювався апотропеями. Значна кількість матеріалів, з яких буковинські майстрині мали змогу виготовляти такий убір, сприяла локальній варіативності та постійному розвитку його декору.

Судячи зі світлин та артефактів, найпоширеніший варіант декорованого бісером весільного вінка у XIX ст. мав вигляд високого, трохи розширеного угорі циліндра [4]. Основою убору була плетена із соломи або кроена з картону тулія. Діаметр її нижньої частини відповідав об'єму голови. Іноді, з метою увиразнити форму дівочого обличчя, спереду (у налобній частині) тулії робили дугоподібної форми узвишся (Іл. 5).

Загальний декор весільного вінка включав декілька стрічкових герданів, що мали різну ширину. Серед них були й бісерні ланцюжки — вузькі стрічки, нанизані на двох нитках «у хрестик» або «колечками». Широкі та вузькі гердани розміщували по усій висоті тулії, вміло оперуючи контрастним зіставленням орнаментованих різними мотивами широких та вузьких взорів. Ознакою убору XIX ст. були позументні стьожки, якими розділяли утворений чергуванням герданів багатоярусний орнамент [12, с. 48]. Композиція убору завжди доповнювалася букетом-вінком зі штучних квітів та цвіту безсмертника, яким прикрашали центральну частину вінка (над чолом). Іноді квітами вкривали також

Іл. 4. Черес. Фрагмент. Шкіра, бісер, нитки, шиття «у прикріп». XIX ст., Північна Буковина. Приватна колекція Снігура Івана

Іл. 5. Весільний вінок. Рубіж XIX—XX ст. Заставна Чернівецької обл. МЕХП, ЕП-66344

маківку убору. Часто низом виробу чіпляли монети або круглі декоративні бляшки — семантично-оздобні елементи, які зустрічаємо лише на буковинських весільних вінках [5]. Обов'язковим атрибутом убору молодої був барвінковий вінок, який наклали поверху готового виробу. В потаємних місцях або на видноті кріпили часник (цілий або кілька зубчиків). Увінчував весільний вінок букет ковили (на артефактах переважно знаходимо лише його залишки або виявляємо його відсутність). Загальноукраїнською відзнакою дівочого убору були шовкові стрічки, які кріпили ззаду тулії і які спадали на спину та плечі дівчини (Іл. 6).

Упродовж XIX ст. кольорове вирішення накладних прикрас з бісеру та бісерного декору чільця й весільного вінка відзначалося багатою орнаментикою,

Іл. 6. Українка в народному вбранні. Поштівка 1899 року, Чернівці. БН-17712

побудованою на основі широкого кола мотивів, серед них чимало складних — багатоелементних. Графіка простих і складних мотивів підпорядковувалася можливостям технічного орнаменту. Так техніка шиття «у прикріп», якою виконували стрічки для головних уборів, стрічкові ґердани для шиї, грудей і голови, давала змогу створювати геометричні мотиви та композиції не лише із строгими прямокутними, трикутними і зигзагоподібними, а також — з пластичними хвилястими та округлими обрисами (Іл. 7).

Виконані ж у техніці нанизання композиції мали геометричну орнаментуку зі строгими лінійними формами. Водночас, не дивлячись на деякі технічно обумовлені обмеження, саме у техніці нанизання буковинські майстри створили найбільше число геометричних узорів, серед яких значний відсоток естетично досконалих композицій (Іл. 8).

Суттєва перевага нанизання перед іншими техніками — ажурні властивості технічного орнаменту, що розповсюджуються на загальну композицію твору. На прикрасах ХІХ ст. виявляємо нанизання «сіточкою» та комбінацію варіантів «сіточкою» та «у хрестик». Червона вовняна тасьма, на яку зазвичай нашивали готову бісерну стрічку, ство-

рювала ефект «сліпої ажурності», додаючи виробу додаткових декоративних нюансів (Іл. 9).

Серед творів буковинських майстрів ХІХ ст. знаходимо вироби, виконані із застосуванням кількох технік одночасно. Це стосується як накладних прикрас, так і весільного вінка, орнаментика бісерних складових якого розвивалася синхронно з орнаментикою накладних оздоб. Для прикладу, ґердан стрічковий для капелюшина майстриня із с. Василів Заставнівського р-ну Чернівецької обл. шила «у прикріп» по вишневій тасьмі, використовуючи не сам бісер, а вже готові винизані з бісеру два білі ланцюжки (виконані на дві нитки у варіантах «колечками» та «у хрестик») [7].

Наприкінці ХІХ ст. у практиці майстрів накладних оздоб з'явилася техніка ткання, придатна для виконання орнаментальних мотивів із геометричними і так само геометризованими (ступінчастогранчастими) формами. У творчості народних майстрів гірських районів Буковини панувала прихильність до геометричних узорів, рівночасно майстри рівнинних районів вже почали виконувати прикраси з рослинними та орнітоморфними орнаментами.

На загал у композиціях накладних прикрас ХІХ ст., виконаних у техніці шиття «у прикріп», нанизання чи ткання, першість належала інваріантам ромбовидного мотиву (простого чи різькато-го ромба, усередині з меншим ромбом, або ромба, переділеного хрестом із крапками-насінинами). Популярними були мотиви скісного та рівнораменного хреста, восьмипелюсткової розети, півромба (трикутника), а також зигзагоподібний, косицевий та S-видний мотиви (Іл. 10).

Прикметою декору буковинських «весільних вінків» ХІХ ст. стали шестипелюсткові квіти-розети, що склалися з круглих елементів. Мотив квіткис-розети виконували технікою шиття «у прикріп» (по червоній вовняній стрічці): нитку з набраним бісером укладали в круг по спіралі. Особливо ефектно виглядала композиція з квіток, шитих «у прикріп по настилу» — елементи мотиву мали фактурні конусо-подібні обриси [6]. Див. (Іл. 5).

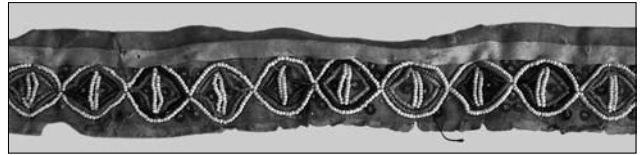
Характерологічною особливістю буковинських народних оздоб ХІХ ст. є колорит прикрас, в основі якого біла, зелена, червона, синя, теракотова та, нерідко, рожева й чорна барви. Правдоподібно, в колориті бісерних прикрас ХІХ ст. були певні ло-

кальні пріоритети, інформація про які, на жаль, не збереглася. Так, судячи з поодиноких артефактів, схоже на те, що в колориті прикрас буковинських гуцулів рожева барва зустрічалася значно рідше, аніж в колориті оздоб буковинців Буковинського Поділля та Верхнього Буковинського Попруття.

В останній чверті XIX ст. дрібним бісером або січкою (№ 12—11) стали оздоблювати платоподібний головний убір — узорнотканий рушник («завойку», «рушник завиваний», «намітку», «перемітку»), яким на Буковині, за спостереженням Якова Головацького, завивали голови не лише жінки, але й дівчата [8, с. 71].

До впровадження бісерного шитва рушник мав стрічково-ярусну композицію з геометричних мотивів, виткану з лляних та бавовняних ниток природних відтінків. Вкраплення бісерних матеріалів звеселило статичний монохромний колорит народного твору. Поєднання (на вибір) двох-трьох насичених барв: жовтої, оранжевої, червоної (вишневої), синьої (фіолетової), зеленої чи чорної наповнило рушник кольоровим контрастом. Загальна композиція набула легкої динаміки. Згодом, на зламі XIX—XX ст., поліхромія поширилася на тканий орнамент, яким оздоблювали краї рушників. Поряд із тканим декором в оздобленні рушників стала набувати розвитку й вишивка кольоровими нитками та бісером.

З кінця XIX ст. буковинські майстри стали застосовувати бісерні матеріали в оздобленні *натільного одягу*. Першим об'єктом таких творчих новацій стала вишита нитками святкова уставкова сорочка «морщенка». Впровадження бісерних матеріалів у декор уставкової сорочки, як і в орнаментику рушника, відбувалося поступово. Незначна кількість бісеру, яким виконували окремі елементи, і лише зрідка цілі мотиви орнаменту, не порушувала традиційної композиції твору. Водночас, наповнювала виріб новими кольоровими та фактурними нюансами, які творилися на основі блискучих округлих непрозорих та прозорих скляних намистинок. Як і в декорі рушників, так само і в оздобленні уставкових сорочок, буковинські майстрині використовували бісер, загальний обсяг та кількість кольорів якого була незначною. Декорування бісером у XIX ст. здійснювали технікою шиття «у прикріп» [11, с. 68]. Барви бісеру, зазвичай, доповнювали кольорову палітру ниток. Декорована різними матеріалами сорочка ви-

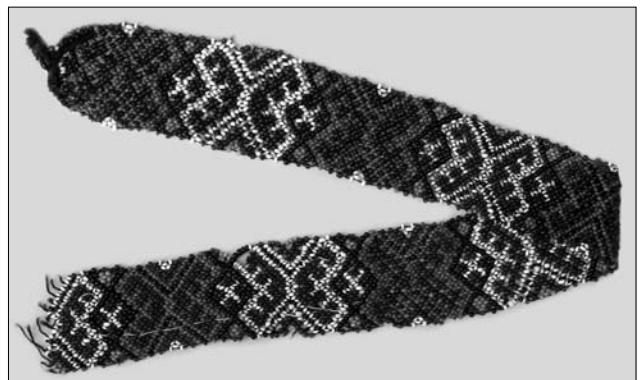
Іл. 7. Стрічка для дівочого головного убору. Фрагмент. Полотняна тасьма, бісер, шиття «у прикріп». Друга половина XIX ст., Північна Буковина. Приватна колекція Снігура Івана

Іл. 8. Гердан стрічковий. Фрагмент. Бісер, нитки, нанизування. Кінець XIX ст., Вижицький р-н. ЧОХМ, Т-428

Іл. 9. Гердан стрічковий. Фрагмент. Червона вовняна тасьма, бісер, нитки, нанизування. Кінець XIX ст., Північна Буковина. Приватна колекція Колодій Ольги (США, Філадельфія)

Іл. 10. Колотило Фрозина. Гердан стрічковий «шардан» для чоловічого капелюха. Бісер, нитки, нанизування січкою. Кінець XIX ст., с. Банилів Вижицького р-ну Чернівецької обл. ЧОКМ, III-3719

різнялася багатством свого художнього вирішення. Окрім того, вона органічно доповнювала ансамбль одягу, до складу якого входили різнотипні бісерні прикраси та оздоблені бісером головні убори.

Отже, у XIX ст. буковинська народна ноша поєднувала багато компонентів, виконаних із використанням бісерних матеріалів. Ансамбль буковинського народного одягу наповнювали жіночі та чоловічі накладні прикраси: гердан стрічковий, гердан стрічковий з підвісками, селянка однодільна, плетінка

об'ємна, квітка, трясунки, гердан розетковий, оздоблений бісерними матеріалами черес.

На Буковинській Гуцульщині та у прилеглих прикарпатських селах побутувало бісерне «чільце». У багатьох селах Північної Буковини бісерне декорування стало характеристичною особливістю головного убору нареченого та нареченої. В останній чверті XIX ст. буковинські майстрині почали використовувати бісер (поки ще у вигляді вкраплень) в декорі тканого рушника та вишитої сорочки.

Серед відзнак, за якими можна розпізнати буковинські твори XIX ст., — матеріал виготовлення (глянцевий непрозорий та прозорий дрібний бісер головно венеційського походження), техніки виконання (головним чином шиття «у прикріп» та нанизування), орнаментальні композиції (переважно геометричні зори) та колорит (панування білої, зеленої, вишневої, рожевої, синьої, теракотової та чорної барв).

Умовні скорочення

БІН — Бібліотека Інституту народознавства НАН України.

МЕХП — Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.

МНАПЛ — Музей народної архітектури та побуту у Львові.

МНАПУ — Музей народної архітектури та побуту НАН України.

ЧОКМ — Чернівецький обласний краєзнавчий музей.

ЧОХМ — Чернівецький обласний художній музей.

1. БІН-10619.
2. БІН-10634.
3. БІН-11510.
4. БІН-17711.
5. МНАПУ, НД-1736.
6. МНАПУ, О-357.
7. ЧОКМ, III-4522.
8. Головацький Я.Ф. О народной одеждѣ и убранствѣ Русиновъ или Русскихъ въ Галичинѣ и сѣверо-восточной Венгрии / Яков Головацький. — С.-Петербургъ : Типографія В. Киришбаума, 1877. — № 32. — 85 с. : ил.
9. Кожоляно Г. Етнографія Буковини : у 3 т. / Георгій Кожоляно. — Чернівці : Чернівецький державний університет ім. Ю. Федьковича ; Буковинське етнографічне товариство ; Видавництво «Золоті литаври», 1999. — Т. 1. — 384 с. : ил. — (Бібліогр. в кінці розд.).
10. Кожоляно Я. Буковинський традиційний одяг / Ярослава Кожоляно. — Чернівці ; Altona ; Manitoba ;

Саскатун : Friesen Printers, 1994. — 262 с. : ил. (українською та англійською мовами). — (Бібліогр. : с. 247—258).

11. Костишина М.В. Український народний костюм Північної Буковини. Традиції і сучасність / Мірра Костишина. — Чернівці : Рута, 1996. — 192 с. : ил. — (Бібліогр. : с. 181—184 (127 назв)).
12. Матейко К.І. Головні убори українських селян до поч. XX ст. / К.І. Матейко // НТЕ. — 1973. — № 3. — С. 47—54.
13. Павлюк А.Д. Прикраси з бісеру у фондах Чернівецького музею народної архітектури та побуту / А.Д. Павлюк // Буковина — мій рідний край : матеріали історико-краєзнавчої конференції молодих дослідників, студентів та науковців. — Чернівці : Золоті литаври, 1998. — С. 105—107.
14. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія) / Михайло Селівачов. — К. : Редакція вісника «Ант», 2005. — 400 с. : ил. — (Бібліогр.: с. 347—365).
15. Стельмащук Г.Г. Традиційні головні убори українців. — К., 1993. — 240 с. : ил. — (Бібліогр. у тексті. — Список ил. : 228—237).
16. Федорчук О. Бісерний декор ансамблю українського народного одягу: стан дослідження проблеми / Олена Федорчук // Мистецтвознавство-2008 : наук. зб. — Львів : СКІМ, 2008. — С. 117—128. — (Бібліогр. : с. 125—128).
17. Федорчук О. Бісер у декорі народного одягу буковинців (за матеріалами мистецтвознавчих експедицій 2007—2008 рр.) / Олена Федорчук // Народознавчі зошити. — 2008. — № 5—6. — С. 540—551. — (Бібліогр. в тексті).

Olena Fedorchuk

TYPOLOGICAL AND ARTISTIC PECULIARITIES OF GLASS BEADS DÉCOR OF THE 19TH C. FOLK CLOTHES FROM BUKOVYNA

The article explores typology of glass beads decor of the 19th c. folk clothes from Bukovyna. Local artistic and compositional features of Bukovyna items have been determined.

Keywords: glass beads, decoration, glass beads decor, clothes.

Елена Федорчук

ТИПОЛОГИЧЕСКИЕ И ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ БИСЕРНОГО ДЕКОРА БУКОВИНСКОЙ НАРОДНОЙ ОДЕЖДЫ XIX ВЕКА

Исследовано типологию бисерного декора буковинской народной одежды XIX в. Выделено локальные художественно-композиционные черты буковинских произведений.

Ключевые слова: бисер, украшение, бисерный декор, одежда.